

na izložbama »Lade« u Zagrebu (1920), Osijeku (1921), i na izložbi »Pola vijeka hrvatske umjetnosti« u Zagrebu (1936). R.

HOTKO, Ervin, slikar (Zagreb, 1. XII. 1938 — 29. III. 1991). Završio je studij na Akademiji u Zagrebu 1963 (M. Detoni). Bio je suradnik Majstorske radionice K. Hegedušića. Polazeći od nadrealizma, među prvim se u nas približava pop-artu i novoj figuraciji, kombinirajući različite postupke i materijale. Samostalno je izlagao u Zagrebu (1964, 1965), Beogradu (1965) i Dubrovniku (1967). Bavio se grafičkim oblikovanjem. LIT.: D. Horvatić, Tri mlada slikara, Telegram, 11. XII. 1964. — J. Baldani, Ervin Hotko (katalog), Dubrovnik 1967. D. Hé.

HÖTZENDORF (Conrad von Hötendorf), Amalija, slikarica (Osijek, 17. I. 1849 — poslije 1935). Pouku u crtanju i slikanju dobila je od oca Huga. Bavila se crtanjem i pomagala u njegovoj priv. crtačkoj školi u Osijeku. LIT.: O. Švajcer, Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u fundusu Galerije likovnih umjetnosti Osijek, Osijek 1987—88, str. 91.

HÖTZENDORF (Conrad von Hötendorf), Franjo, slikar (Brno, 22. VIII. 1770 — Osijek, 20. I. 1841). U naše krajeve doselio poč. XIX. st. God. 1825. imenovan učiteljem crtanja na Gradskoj risarskoj školi u Osijeku za koju je izradio predloške za crtanje. Njegovi su akvareli u Modernoj galeriji u Zagrebu (*Talijanski pejzaž* i *Tivoli*, 1839) slikani u duhu romantizma.

LIT.: O. Schweitzer, Die bürgerliche Zeichenschule in Osijek, Osječki zbornik, 1942, 1. str. 60. — K. Firing, Franjo Konrad von Hötendorf, drugi učitelj osječke crtačke škole, Osječki zbornik, 1965, 9—10. — O. Švajcer, Hötendorf, Zagreb 1982, str. 9—11. — Isti, Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u Galeriji likovnih umjetnosti Osijek, Osijek 1987—88. O. Šr.

HÖTZENDORF (Conrad von Hötendorf), Hugo, slikar (? oko 1807 — Osijek, 28. II. 1869). Prve poduke primio od oca Franje, učitelja crtanja na Gradskoj risarskoj školi u Osijeku. God. 1828. i 1829. putuje i crta po Srijemu; 1836. odlazi na slikarsku izobrazbu u Beč (J. N. Schödlberger). God. 1838. poučava crtanje u Rumi, od 1840. nalazi se u Osijeku gdje poslije očeve smrti (1841) preuzima njegovo mjesto na risarskoj školi na kojoj ostaje do kraja života. Učenici su mu bili A. Waldinger (1855—61), I. Kršnjavi (1866), Marija Atanasijević, D. Pachman, J. Zach, A. Narančić i dr. Formirao se pod utjecajem bečkoga pejzaža te se razvio u slikara komponiranih idiličnih krajolika i romantičara-ruinista (*Šuma*, 1836; *Heiligenblut*, 1842). Slikao je žanr-prizore s lovačkim motivima; u krajolike uključuje figuralnu štafazu. Od oštra opažaja prelazi na emocionalna raspoloženja i unosi u svoje kompozicije sumorne ugođaje (*Krajolik u sutonu*, 1850; *Stari Korodvar*, 1852). God. 1842. proputovao je Koruškom, Slovenijom i Gorskim kotarom. U crtežima, osobito iz ranijega razdoblja, prikazuje svaku pojedinost i skladno je povezuje s cjelinom prizora (*Landskrone, Kod Skradina, Nedaleko izvora Savice, Kod Korena*, 1842/43). Izradio je mapu od 42 crteža olovkom (*Pametnik slavonskih okolica*), 1863/64 i izložio je 1864. na Gospodarskoj izložbi u Zagrebu. Slikao je akvarele (*Kod Aljmaša, Perivoj, Pejzaž na mjeseci, Mjeseci*), akvarelirane crteže i studije pastira, seljaka, vojnika i konja.

LIT.: A. Schneider, Slavonski pejzažisti, HR, 1934, 6. — J. Bösendorfer, Počeci umjetnosti u Osijeku, Osijek 1935. — M. Peić, Hrvatski slikari i kipari, Slavonija—Srijem, Osijek 1969. — Hugo Conrad Hötendorf (katalog), Osijek 1969/70. — O. Švajcer, Pregled likovne umjetnosti u Osijeku u 19. stoljeću, Osječki zbornik, 1977, 16. — Isti, Hötendorf, Zagreb 1982. — Isti, Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u fundusu Galerije likovnih umjetnosti Osijek, Osijek 1987—88. O. Šr.

HRAM, antička sakralna građevina koja se razvila iz mikenskoga megarona, u skladu s ahejskom predodžbom hrama kao kuće božanstva. Sam kult se obavljao ispred hrama na žrtveniku. Od početka arhajskoga perioda počinju se u grčkom svijetu graditi kameni hramovi koji zamjenjuju drvene, o čemu svjedoče ant. izvori. U to doba nastaju dorski i jonski hramovi čija je planimetrija slična, ali se razlikuju prema karakteristikama stupa, dekoracije i čitava nadgrađa. Jonski hramovi obiluju stupovima i daleko su bogatiji arhit. dekoracijom. U klasično se doba iz jonskoga stila razvio korintski, a oba se stila otada razvijaju usporedno. Prema načinu rasporeda stupova hramovi se dijele na periptere, pseudoperiptere, amfiprostile i prostile, no ima i drugih tipoloških podjela. U rimsko doba hramovi se grade prema etrurskom uzoru (h. Jupitra Kapitolskoga s kraja VI. st.), a poslije i pod utjecajem grčkih hramova. — O hramovima i načinima gradnje, kao i o izboru položaja za gradnju govori u rim. doba arhitekt teoretičar Vitruvije (knj. III. i IV).

U Hrvatskoj nema očuvanih ostataka grčkih hramova, premda je poznat položaj nekih od njih (Tragurij i Epetij). Iz rim. se doba, naprotiv, očuvao

H. HÖTZENDORF, *Pejzaž*. Zagreb, Moderna galerija

veći broj hramova, koji se uglavnom sastoje od jednostavne celle, obično s četiri stupa na pročelju (prostil-tetrastil), a grade se od poč. I. st. (Pula) sve do poč. IV. st. (Dioklecijanova palača). Hramovi se izgledom vrlo malo mijenjaju tijekom vremena, a najčešće se mijenja karakter arhit. dekoracije. Najveći i najsloženiji h. podignut je u Aenoni (Nin) u flavijevsko doba (pseudoperipter-heksastil).

LIT.: E. Marin, Neke značajke rimske sakralne arhitekture na istočnom Jadranu, VJAH, 1968—69, 70—71. — M. Suć, Antički grad, Zagreb 1976. — H. Kähler, Der römische Tempel, Raum und Landschaft, Frankfurt—Berlin—Wien 1982. N. Ci.

HRANJAC, Miho, dubrovački vojnograđevinski inženjer u prvoj pol. XVII. st. Poznat je po opširnu izvješću i prijedlozima upućenima dubrovačkoj vladi (1618) pod naslovom *Sopra la fortificatione della città di Ragusa* (rukopis u Arhivu HAZU u Zagrebu, signatura I. d-130). Iz izvješća se razabire da je izvrsno poznao utvrde Malte i gradova J Italije, kao i tadašnju artiljeriju. H. predlaže bolje utvrđivanje dubrovačke gradske luke i gradnju bastiona prema moru. Ti njegovi prijedlozi uglavnom su ostvareni 1647—63. Predložio je, prema nacrtima sačuvanim u dubrovačkom arhivu, gradnju četiriju jakih utvrda u Gružu, na Lapadu i na Ilinoj glavici.

LIT.: L. Beritić, Miho Hranjac, projektant dubrovačkih tvrđava XVII. st., Prilozi—Dalmacija, 1953. — Isti, Utvrđenja grada Dubrovnika, Zagreb 1955, str. 169—172. R.

HRASTE, Kažimir, kipar (Supetar, 2. II. 1954). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1978 (V. Michielli), postdiplomski studij završio u Ljubljani 1984 (D. Tršar). — Služeći se metodom dodavanja izvodi (najčešće u drvu)

K. HRASTE, *Prema dolje*

